

ZORG VOOR PAARDEN-FOKKERIJ.

Naar aanleiding van het opstel in *de Economist* van October, door R. te Utrecht, over „de zorg voor Paardenfokkerij in de 17^e eeuw,” waarin de Schr. vraagt „door welke bepalingen der Regeering wordt thans de paarden-fokkerij beveiligd en bevorderd?” is het misschien niet ondienstig eens na te gaan, welke inmenging der Regeering ten opzichte der paarden-fokkerij, in de XIXe eeuw heeft plaats gevonden en wat nog geschiedt, te meer daar de Schr. op bl. 999 beweert: „’t eenige wat men in onze dagen voor de veredeling onzer veestapel doet, is tentoonstellingen houden.”

Tot goed begrip der feiten, moeten wij echter eenigen tijd terug gaan.

Even als de Schr. eenige provinciale bepalingen uit vroeger eeuwen van de provincie Utrecht aanhaalt, bestonden ook in de meeste provincien dergelijke bepalingen, en was ook in het Strafrecht, waar het de beveiliging van het paard betrof, de straf dikwerf gansch niet malsch, bijv. een doodvonnis voor hem die een paard gestolen heeft; geesselen, brandmerken en verbanning voor het afsnijden van staarten (*). Vooral de 17^e eeuw was overal, even als in de provincie Utrecht, bijzonder rijk aan allerlei beperkende bepalingen omtrent fokken en uitvoer van paarden.

Niettegenstaande al die reglementen, meende men in de 18^e eeuw toch hier en daar een achteruitgang in het paardenras te bespeuren, die aanleiding gaf tot de vraag: of het niet beter ware, al die bepalingen af te schaffen. Wij zien dan ook meermalen, dat het ambt van keurmeester der hengsten werd afgeschaft, de reglementen vervallen verklaard, — om eenige jaren later weder ingevoerd te worden.

De oorzaken dier gedurige afwisselingen moeten gezocht wor-

(*) Bijvoegsel der wijzen tot de Lex Fris: zunn § 3 en Resolutie Staten van Friesland 27 Mei 1653.

den: ten eerste in de denkbeelden van souvereiniteit der gemeenten en grietenijen, die de inmenging der provincie in gemeente-zaken niet konden verdragen, en vervolgens in den weinigen vooruitgang van het paardenras, ten gevolge der provinciale verordeningen.

Eindelijk brak het vrijheidsjaar 1795 aan, en de provinciale paardenreglementen deelden het lot van zooveel andere verordeningen en werden afgeschaft of niet nageleefd. Deze vrijheid duurde echter niet lang, want in 1799 werd de regeerings tusschenkomst, ditmaal echter van het Staatsbestuur, door een der departementen, vermoedelijk dat van den Eems (Groningen en Friesland), ingeroepen, waarvan het gevolg was, dat een nieuw reglement voor het geheele rijk werd afgekondigd, waarbij departementale keurmeesters werden ingesteld en vele der vroegere bepalingen omtrent hengsten gehandhaafd.

Dat het niet alleen verplichtingen, maar ook Staatshulp betrof, bewijzen de uitloving van premien voor hengsten en de aankoop van twintig der beste merrieveulens in ieder departement, die aan minvermogende landbouwers werden afgestaan en in vijf termijnen aan de republiek konden terugbetaald worden.

Het is echter de vraag of die publicatie wel ooit in werking is geweest, want in 1803 toen de departementale autonomie weer hersteld werd, is bovengenoemde publicatie afgeschaft.

Eenige provincien herstelden daarop weder hare eigene reglementen op de paardenfokkerij, andere niet, waarop in 1810 (12 April) eene wet werd afgekondigd, waarbij alle departementen van het Koninkrijk verplicht waren, reglementen omtrent de paardenfokkerij en het keuren van springhengsten te maken, gewijzigd naar de plaatselijke behoeften van het Departement.

Het rijkstoezicht waarvan in genoemde wet van 1810 sprake was, heeft echter niet lang mogen duren, want bij de inlijving van Nederland bij het Fransche Keizerrijk, drie maanden later, werd het toezicht op de paardenfokkerij weder geheel aan de departementen overgelaten.

Ook na de restauratie, bleef in de eerste helft dezer eeuw de zorg voor de paardenfokkerij aan de provinciale besturen overgelaten, die door herhaaldelijk gewijzigde reglementen daarin voorzagen.

Het zoude ons te ver leiden hier al die provinciale reglementen met de wijzigingen, die in hoofdzaken met elkander overeenstemden, in extenso mede te deelen.

Twee denkbeelden vonden in die bepalingen eene uiting, nl. beperkende en aanmoedigende.

Tot de beperkende behoorden de springtijd der gekeurde hengsten, die begon met den leeftijd van 2 jaren en 8 maanden of 3 jaren, en duurde tot den leeftijd van 10 jaar of 12 jaar.

Vervolgens de maat der hengsten, die als minimum 5 voet en 1 duim Rijnlandsch en later 1595 millimeter moest bedragen. Het verbod om merrien buiten de provincie te laten dekken. De verplichte keuring van alle dekhengsten, waarbij in enkele provincien de afgekeurde hengsten, dadelijk na de keuring, gecastreerd werden. Het verbod om merrien te laten dekken door ongekeurde of niet goedgekeurde hengsten, waarbij later, toen men liberaler begon te denken, de vergunning gevoegd werd voor eigenaren van hengsten, die ze uitsluitend voor eigen gebruik hielden, om voor deze hengsten van de keuring vrijgesteld werden, met verlof hun eigene merrien er door te doen dekken. Verder bestonden hier en daar voorgescreven tarieven der dekgelden met afzondering van een gedeelte voor de kosten der keurings-commissie, het innen derzelve door de gemeente-secretarissen, de aangifte der geboren veulens, en verplichting voor de hengstenhouders tot het houden van een zeker aantal hengsten van verschillend ras. Eindelijk nog bepalingen omtrent lichaamsbouw, kleur van het haar en gebreken der springhengsten.

Tot de aanmoedigende bepalingen behoorden het uitloven van premien voor de beste hengten en merrien bij keuringen en tentoonstellingen, het stationeeren en soms ten geschenke geven van hengsten, merrien en veulens, waarbij veelal ten opzichte der merrien de bepaling gemaakt werd, dat deze door aangewezen hengsten moesten gedekt worden.

Nadat in de eerste helft dezer eeuw door de gedurige wijzigingen, de beperkende en verbods bepalingen allengs verslapt en de aanmoedigende bepalingen al meer en meer op den voorgrond getreden waren, kwam men na het vrijheidsjaar 1848 tot de ontdekking, dat de regeering eigenlijk niets te maken heeft met de particuliere industrie der paardenfokkers, te meer daar de verbodsbepalingen niet gewettigd werden door een utiliteits beginsel, omdat men niettegenstaande alle keuringen, de voorgespiegelde verbetering van het paardenras nog niet had kunnen waarnemen, en er eene massa paarden met allerlei gebreken aangetroffen werden.

Daarbij kwam nog, dat de commissien van landbouw, (*) die

(*) De commissien van landbouw waren half officieele corporatien, wier leden, door de Staten der provincie benoemd, voorstellen deden tot bevordering van den landbouw en belast waren met de uitvoering der besluiten, in zover die met den landbouw in verband stonden, zooals bijv. de paardenfokkerij.

een zeer werkzaam aandeel hadden bij de keuringen en andere bemoeiingen der provinciale besturen met de paardenfokkerij, bij de geboorte der tegenwoordige landbouw-maatschappijen, in de meeste provincien opgeheven werden.

Reeds in 1849 waren in Gelderland de verplichte hengstenkeuringen afgeschaft en vervangen door eene bepaling, waarbij jaarlijks twee tentoonstellingen met prijzen in verschillende deelen der provincie waren voorgeschreven, terwijl zoo mogelijk op die tentoonstelling één of twee der beste jonge hengsten voor rekening der provincie aangekocht en gedurende 4 jaren gestationeerd werden, waarna zij, zonder gebreken blijvende, in eigendom overgingen aan de hengstenhouders, waar zij gestationeerd waren.

Niet lang daarna, werden in Zuidholland en Limburg de reglementen op de paardenfokkerij ingetrokken en volgden in 1851 de overige provincien, met uitzondering van Groningen, Friesland en Noordbrabant dit voorbeeld.

In Friesland werden de verbodsbepalingen in 1857 ingetrokken en een nieuw reglement dat alleen aanmoedigende bepalingen bevatte ingevoerd, hetgeen tot 1865 stand hield en toen ingetrokken werd. In Groningen leefde het reglement tot 1867, naar Noordbrabant was het standvastigste, dáár werd in 1871 nog een nieuw reglement met verplichte hengstenkeuring en verbod van het gebruik van ongekeurde hengsten (en stieren) afgekondigd. Ook dit reglement is thans verdwenen.

Wij zullen hier in geen beschouwingen treden omtrent het wenschelijke der verplichte hengstenkeuringen en de daaraan verbondene verbodsbepalingen. De meeningen der *paardenfokkers* loopen daaromtrent nog al uit een.

In ieder geval is het eene waarheid, dat zoolang er eene merrie noodig is om een veulen te teelen en zoolang zeer veel kleiboeren van hun oude afgeleefde ploegpaarden vol gebreken „nog eens een veulen willen trekken” aler deze merrien naar de slachtbank verkocht worden, alle dwangbepalingen omtrent de hengsten slechts halve maatregelen zullen blijven voor eene universeele verbetering van het paardenras.

Wanneer de Schr. in de *Economist* over „de paardenfokkerij in de 17^e eeuw” op bl. 999 zegt: dat het houden van tentoonstellingen (en dan nog veel te weinig) het eenige is, wat men in onze dagen doet voor de veredeling van onze veestapel, is hij blijkbaar niet

bekend met hetgeen door particulieren op veel plaatsen is geschied, door het oprichten van hengsten-associatiën en hetgeen door landbouw-maatschappijen, behalve door het houden van landbouwtentoonstellingen nog wordt verricht, bijv. met het instellen van commissien tot bevordering der paardenfokkerij, die kennis nemen en onderzoeken waaraan het hapert bij de veredeling van het paardenras en de middelen tot verbetering aangeven .... en uitvoeren.

Grooter prikkel tot algemeene verbetering dan de hengstenkeuringen, het uitgeven van enkele merrieveulens en de prijzen op tentoonstellingen uitgelooft, die uit den aard der zaak slechts aan enkelen ten deel vallen, is de hooge prijs die men bij verkoop voor die betere paarden bedingen kan.

De hooge prijzen voor Hannoversche paarden besteed, deden onzen landbouwers de oogen richten naar deze bovenlandsche paarden, die men tot kruising met de inlandsche, inzonderheid de Geldersche paarden geschikt achtte. Daar de partikuliere krachten te kort schoten, alsmede de subsidiën der provinciën en landbouwmaatschappijen (die uit den aard der zaak slechts zeer lokaal konden werken) — onvoldoende waren tot het aanschaffen der kostbare hengsten van genoemd ras, die 2000 à 3000 guldens per stuk kosten, besloten op initiatief der landbouw-afdeelingen in paardenfokkende streken, de belanghebbende fokkers, om door vereende krachten uit te voeren wat voor enkelen te kostbaar was.

Er werden associatiën opgericht, die aandeelen van meestal 25 of 50 guldens uitgaven, voor den aankoop der bedoelde hengsten, die in den beginne alleen den leden der associatie ten dienste stonden, en later tegen een verhoogd dekgeld, ook door het publiek konden gebezigd worden. In eenige gevallen konden de deelhebbers voor ieder aandeel, eene merrie laten dekken.

Naar wij meenen werd in Appingadam in 1867 de eerste hengsten-associatie opgericht, en was het in Gelderland de afdeeling Tiel der Geldersche maatschappij van landbouw die hiermede vooring en de eerste afdeeling, die reeds in 1869 eene dergelijke hengsten-associatie oprichtte, welke na aftrek van alle kosten een batig saldo van 300 guldens in het eerste jaar mocht verwerven.

Het voorbeeld van Appingadam en Tiel vond dra navolging in de afdeelingen Over-Betuwe, Over-Veluwe, Culemborg, Doesburg, Nijmegen, Brummen enz. enz. terwijl ook in andere landbouwmaatschappijen dergelijke particuliere hengsten-associatiën, met meer of minder goed gevolg werden opgericht. Wij zeggen met meer of *minder* goed gevolg, daar, behalve de ongelukken van afsterven of

ongeschikt worden der hengsten, men niet altijd even voorzichtig geweest is in de keus der Oost-Friesche hengsten, die veelal op de keuring te Aurich werden aangekocht.

Men moet weten, dat het Oost-Friesche ideaal paard, „een elegant rijtuigpaard met sterk beendergestel”, — zijn ontstaan te danken heeft aan het kruisen van inlandsche merrien aldaar met hengsten uit de stoeterij te Celle, alwaar deze getrokken zijn uit volbloed Engelsche hengsten.

Naderen nu de voor associatiën aan te koopen hengsten te veel het Engelsche ras, dan verkrijgt men een voor ons doel te fijn paardenras, dat door onze groote afnemers, de Franschen, niet gezocht wordt. Bovendien tracht de Pruisische regeering, die zich zeer met de paardenfokkerij bemoeit, hoe langer hoe meer „het militaire element” in de dekhengsten te krijgen, in het belang der mobiliseering.

Een andere oorzaak, waardoor niet alle associatiën de goede uitkomsten opgeleverd hebben die men zich voorstelde, was gelegen in eene fout, die zoo dikwerf bij iedere veeteelt begaan werd, men heeft zich niet genoeg voor oogen gesteld, wat men eigenlijk wenscht te verkrijgen, men handelde niet naar een vast plan en was te vreden, als de hengst maar mooi en zonder gebreken was.

De Geldersche maatschappij van landbouw, deed echter meer dan het bevorderen der oprichting van associatiën; zij benoemde eene commissie tot verbetering van het paardenras, die nauwkeurig onderzocht waaraan het haperde, en de middelen voorstelde om de gewenschte verbeteringen aan te brengen. Volgens het rapport in 1880 uitgebracht adviseerde deze Commissie, destijds bestaande uit de HH. van Nagell, van der Monde en van de Hardt Abersson, de oprichting van hengsten-associatiën door de afdeelingen der maatschappij te bevorderen, een jaarlijksche tentoonstelling van paarden, toebehoorende aan de associatiën, te houden, de benoeming eener permanente commissie van keurmeesters, om de resultaten der associatiën met elkander te vergelijken, de premieën te bepalen en het daarheen te leiden, dat na verloop van tijd een contsant ras van paarden in Gelderland worde verkregen, in welke keuringscommissie met het oog van een provinciaal subsidie, ook een lid door Gedeputeerde Staten benoemd, zitting hebbe en er voor de leden der associatiën een provinciaal paarden stamboek opgericht worde.

Overeenkomstig deze adviezen werd in de Algemeene Vergadering

1881 der Geldersche maatschappij van landbouw, een Reglement op de verbetering der paardenfokkerij in Gelderland, met een puntenstelsel voor de beoordeeling van paarden, aangenomen. (*)

Behalve het houden eener hengstenkeuring, heeft de Commissie zich zeer verdienstelijk gemaakt door te zoeken naar de meest gewenschte type voor de veredeling.

Zij heeft daartoe 41 photographiën laten maken van beste paarden op tentoonstellingen en markten aangetroffen, vooral van die, welke door de Fransche kooplieden tegen de hoogste prijzen werden opgekocht, immers het doel is, een handelspaard te verkrijgen, dat het duurst betaald wordt, de andere zaken zooals remonte, waarop wij nader terug komen, werkpaarden enz. zijn voor de Geldersche paardenteelt slechts bijzaken

De vervaardigde afbeeldingen werden aan de voornaamste Fransche kooplieden ter beoordeeling overgelegd, ook de meening van andere deskundigen werd ingeroepen, en toen bleek het, dat de meest gewenschte type, of als wij het zoo noemen mogen, het ideaal paard werd gevonden in de romp van den Oldenburgschen hengst *Edzard* die op de Internationale tentoonstelling te Amsterdam den 1en prijs kreeg, met den hals en het hoofd van de *Batauer*, een Betuwsche hengst door den heer Smit te Rotterdam voor 2000 gulden aangekocht en evenzeer op de Amst. tentoonstelling met een bronzen medaille, vroeger te Apeldoorn met den 1en prijs bekroond.

Die beide photographiën werden samengeplakt en nu bestond het ideaal paard — op papier. De commissie mocht er echter in slagen het gewenschte paard in werkelijkheid aan te treffen in den associatie-hengst te Brummen. In Gelderland is dus de eerste schrede op nieuw gedaan voor eene rationeele veredeling van het provinciale paardenras, krachtdadig door de prov. Regering ondersteund, die aan de maatschappij van landbouw dadelijk een subsidie van 1000 gulden gaf, welk subsidie verdubbeld is, onder voorwaarde, dat de helft moet gebezigd worden tot het uitloven van premiën.

Wij hebben lang stilgestaan bij hetgeen in Gelderland voor de zorg der paardenfokkerij wordt verricht, van wege de eigenaardige werkzaamheden der commissie en de self-help, die hier toegepast is. Ook de andere provincien hebben niet stilgezeten. Zoo heeft Friesland een paardenstamboek opgericht, zijn er daar goede Olden-

---

(*) Mededeelingen en Berichten der Geldersche maatschappij van landbouw 1881.

burgsche hengsten ingevoerd, is er door de heeren v. Eysinga en Vegelin van Claerbergen eene stoeterij opgericht te Huis ter Heide bij sint Nicolaasga, en stellen de Staten der provincie gedurende drie jaren f2000 en de landbouw-maatschappij f500 jaarlijks beschikbaar tot keuring van hengsten en merrien.

Vele andere provincien zijn in gelijken geest werkzaam, waarvan de mededeeling, daar het geene bijzonderheden betreft, hier overbodig genoemd kan worden.

Ten slotte nog een enkel woord over de remonte, in verband tot de paarden-fokkerij.

Het had reeds lang de aandacht getrokken, dat terwijl Frankrijk en Italie veel krijgspaarden uit Nederland betrekken, de Nederlandsche Regering hare aankopen in het buitenland doet en daardoor groote geldsommen buiten 'slands brengt, die een goeden invloed konden uitoefenen op de paardenteelt in Nederland en veel bijdragen of aanmoedigen tot verbetering van het ras.

De autoriteiten waren dadelijk bereid aan den wensch tot aankoop gehoor te geven, de Minister gaf in geschriften, eene nauwkeurige opgaaf der vereischten voor het Nederlandsche krijgspaar, wees op de gebreken der aangeboden paarden, hij ging zelfs verder en gaf wenken betreffende de teelt en de voeding van het jonge paard; prijzen werden uitgelooft op de Amsterdamsche tentoonstelling, modelpaarden werden ter bezichtiging gesteld op bijeenkomsten van landbouwers, kortom van den meest goeden wil werden blijken gegeven.

Maar toen het op koopen aankwam, bleek door het geheele land, dat er zeer weinig paarden waren, die aan de eischen der remonte commissien konden voldoen. Hier en daar werd een enkel paard aangekocht uit de vele die opgekomen waren en meenden aan de eischen te voldoen, soms werd geen enkel paard goedgekeurd.

Natuurlijk ontstond hierdoor eenige verbittering; men vroeg zich af, als men de bereden militairen zag voorbij trekken, of men in Nederland zulke knollen niet kon vinden, men beschuldigde de remonte commissien van te groote kieskeurigheid, van vrees voor kritiek door hun kameraden en allerlei leelijke insinuatien. Men wenschte in de commissien een overwicht van het burgerlijk element en vond de voorgeschreven eischen te hoog voor den maximum geldprijs van 650 guldens die besteed mocht worden, beweerde dat paarden, die aan alle voorgeschreven eischen konden voldoen, in den handel f 1000 en meer zouden opbrengen.

In de algemeene Vergadering der Geldersch-Overijsselsche maatschappij van Landbouw in 1885 te Wageningen gehouden, waar officieren der remonte commissie aanwezig waren, kwam men tot eene opheldering, en toen bleek uit de discussiën, dat in het algemeen de onderbouw der inlandsche paarden aan de eischen voldeed, maar de schoft, rug en lendenen niet aan de vereischten voor een sterk paard, geschikt om een ruiter te dragen, konden voldoen. Een sterk ontwikkeld schoft, waardoor het zadel vast blijft liggen, hoe gewenscht ook door de militairen, zoude naar het gevoelen van eenige leden der bovengenoemde commissie voor de Geldersche paardenfokkerij, afbreuk doen aan de schoone lijnen van het Geldersche paard, dat juist wegens den fraai gebogen hals, door de Franschen als weeldepaard zoo gezocht en duur betaald wordt.

Behalve de gebreken door het teelen ontstaan, noemde de remonte commissie een tweede oorzaak van het niet voldoen, in de onvoldoende voeding van het jonge paard en den te zwaren arbeid die er van gevorderd werd.

Gelijk wij hierboven gezegd hebben, heeft de minister (in Landbouw Courant 1884 no 86) eenige voorschriften gegeven omtrent het fokken en verzorgen der jonge paarden.

Hierbij wordt voorgeschren het voederen van een dagelijks rantsoen van 2—3 kilo haver aan de veulens na het spenen in het eerste en tweede levensjaar, opklimmende tot 4 à 4½ kilo in het derde jaar, benevens 4 kilo hooi.

Eindelijk bij het verrichten van zwaarder werk, wordt het rantsoen haver tot 5½ à 6 kilo verhoogd.

Nu heeft S. v. A. in de Landbouw Courant n° 94 haarfijn uitgerekend, dat een veulen, hetwelk gespeend zijnde 100 gulden waard is, op 4 jarigen leeftijd aan voorgeschreven haver, gras en hooi alleen, — zonder kosten van stalling, stroo, haksel en verzorging, voor 604 guldens opgegeten heeft, waardoor de productie prijzen, ongerekend de risico, voor dergelijk 4 jarig paard op f 704 komen d. i. 29 gulden boven den hoogst besteeden remonte prijs.

De Schr. vergeet echter den arbeid in rekening te brengen, die het paard op 3—4 jarigen leeftijd heeft verricht, en het is juist die arbeid, welke voor de meeste landbouwers de reden tot het fokken is.

Slechts bij uitzondering, zal een opzettelijke en afzonderlijke paardenfokkerij voordel u opleveren, de voordeelen komen eerst, wanneer zij eene bijzaak van het landbouw bedrijf en dan nog wel in bepaalde streken uitmaakt.

De landbouwer op kleigronden namelijk, heeft in het voor en najaar gedurende een betrekkelijk korten tijd, een groot aantal paarden noodig om zijn bouw te veld te brengen, welke paarden gedurende den overigen tijd van het jaar weinig werk hebben. Te dien einde tracht hij nog andere voordeelen van die paarden te behalen, door bij eenige merriën veulen te fokken, waarbij de driejarige en soms ook de tweejarige paarden in den drukken tijd, ook mede worden ingespannen en daardoor een gedeelte van hun kost verdienen.

Daarbij komt nog, dat die kleistreken gewoonlijk krachtige weiden bezitten, waar men zonder kosten van hard bijvoeder, de jonge paarden betrekkelijk goedkoop, des zomers kan weiden.

De landbouwers, die dergelijke krachtige weiden niet bezitten, gelijk bijv. op zandgronden, verkoopen in den regel, zoo zij een enkele keer een veulen fokken, dit reeds in het eerste jaar, en koopen dan weder voor hun gebruik driejarige paarden aan, om die een paar jaar te gebruiken en dan op vijf of zes jarigen leeftijd, als er een mooi paard uit gegroeid is, weder met winst van de hand te doen.

Niet zelden wordt van die jonge paarden te veel en te zwaar werk gevorderd, veelal gepaard aan onvoldoende voeding, inzonderheid met hard voeder tot ontwikkeling van het beendergestel, waardoor vele oorspronkelijk goed geteelde veulens bedorven worden en ongeschikt voor de eischen der remonte.

Een andere grief tegen de remonte, en deze is ernstiger, betreft de voorgeschreven maat, die zich bewegen moet tusschen 1,52 en 1,56 M. en voor artillerie paarden stijgen mag tot 1,58 M. Daardoor moeten zware paarden, die de buitenlanders zelfs tot 1,61 M. zeer gaarne voor hun leger aankooopen, door de remonte afgekeurd worden, al voldeden zij overigens ook aan alle gestelde eischen.

Het argument door de remonte officieren aangevoerd, dat men dergelijke groote paarden niet naast de kleinere zoude kunnen spannen, gaat niet op, daar men afzonderlijke groote en kleinere bespanningen zou kunnen samenstellen. In ieder geval zou het toch voor de fokkers geen voordeel aanbrengen, om zich toe te leggen op het fokken van een kleinere maat, daar in den handel de groote paarden het duurste betaald worden.

Tegen den te lagen prijs van 650 gulden, werd door de remonte aangevoerd, dat het voor de Staatskas niet verantwoord kan worden, om nog hooger te betalen, zoolang het rijk voor 600 guldens en minder, in het buitenland, alwaar door economische om-

standigheden van goedkooper voeding enz. het fokken goedkooper plaats heeft, — voldoende paarden kunnen aangekocht worden, die aan alle eischen ruim voldoen.

Concludeerende kwam men in de vergadering te Wageningen met de remonte officieren tot de volgende transactie: dat het voor den fokker niet voordeelig is, om *opzettelijk* voor de remonte te fokken, dat het in ieder geval raadzaam is een *goed* en *sterk* paard voort te brengen, waarvan der faaiste exemplaren, als weeldepaarden of voor ander gebruik tegen hooge prijzen door de buitenlandsche of andere koopers konden uitgezocht worden en de remonte dan de 2e keur, met schoonheids gebreken, die voor den militairen dienst niet hinderlijk, zijn, konde gebruiken.

Het denkbeeld, dat door het rijk paarden op jeugdigen leeftijd zouden aangekocht worden, om ze daardoor eene doelmatige goede voeding te verzekeren en ze te behoeden tegen te zwaren overmatigen arbeid, gaf aanleiding tot het zenden van een overeenkomstig adres aan den Minister van oorlog.

In antwoord hierop deelde de Minister mede, dat de aankoop van 1½-jarige paarden te kostbaar zoude worden door den langen staltijd, waartoe bovendien ook nog terreinen, stallen en maneges zouden moeten aangeschaft worden. Door dien maatregel zouden toch ook de gebreken door teeling ontstaan, niet verholpen worden, terwijl de fokker het toch zelf in zijn macht heeft, om de veulens door onvoldoende voeding en overmatig werk niet te bederven. In ieder geval, luidde het verder, heeft de Regeering door het rondreizen der remonte commissien, toch in zooverre haar doel bereikt, dat zij de streken heeft leeren kennen, waar goede paarden gefokt kunnen worden en waar de Regeering het doelmatigst zou kunnen ondersteunen, als de particuliere krachten te kort schieten.

H. M. HARTOG.

Barneveld.
